

معرفی پایان‌نامه‌های قرآنی

چکیده:

«در هر شماره از فصلنامه‌ی مبین، مشخصات و چکیده‌ی تعدادی از پایان‌نامه‌های قرآنی فارغ‌التحصیلان مقاطع کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی (PHD) از دانشگاه‌های مختلف می‌آید. لذا ارسال این اطلاعات به فصلنامه موجب امتنان است.»

مبانی تفسیر القرآن و منهج

تجری، علی‌اصغر، دکترای تفسیر و علوم قرآن، مرکز تخصصی تفسیر و علوم قرآن قم. استاد راهنما: معرفت، محمد‌هادی، ۱۳۸۰.

نگارنده‌ی پایان‌نامه- که آن را به زبان عربی تدوین کرده است- طی دو باب «مبانی التفسیر» و «منهج التفسیر» به تجزیه و تحلیل موضوع پرداخته است که هر یک از دو باب مذکور شامل فصل‌هایی به شرح زیر می‌باشد.

الباب الاوّل: «مبانی التفسیر»

الفصل الاوّل: «نشأة القرآن و تطوره»

الفصل الثاني: «حجیة ظواهر القرآن»

الفصل الثالث: «ما هو التفسیر»

الفصل الرابع: «ما هو التأویل»

الفصل الخامس: «ظهر القرآن و بطنه»

الفصل السادس: «عالمیة دعوة القرآن و خلودها»

الفصل السابع: «الحاجة إلى التفسیر»

الباب الثاني: «منهج التفسیر»

الفصل الاوّل: «المنهج الصحيح فی تفسیر القرآن»

الفصل الثاني: «مصادر التفسیر الاجتهادی»

شکر و کفر در قرآن

شیرازی، قاسمعلی، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی
فسا. استاد راهنما: محمّد بیگی، شاهرخ، ۱۳۷۳.

نگارنده پایان‌نامه‌ی خود را در دو بخش تدوین نموده است که در بخش اوّل آن به
بررسی موضوع شکر و در بخش دوم آن به بررسی واژه‌ی کفر پرداخته است، و هر یک
از دو بخش شامل فصل‌هایی می‌باشد که فهرست موضوعات بررسی شده در هر فصل
به شرح زیر می‌باشد.

بخش یکم:

فصل اوّل: بررسی واژه‌ی شکر، مشتقات شکر در قرآن، معنای اصطلاحی شکر.

فصل دوم: شکر و رابطه‌ی آن در فزونی نعمت، تصریح بیان معصومین علیهم‌السلام در زیادتى
نعمت به واسطه‌ی شکر.

فصل سوم: حقیقت مقام شاکرین، برترین مرحله‌ی شکرگزاری، نعمت‌های الهی و
رابطه‌ی شکر با آن.

فصل چهارم: شکر مطلق چیست؟، آثار و نتایج مادی و معنوی شکر، شاکر و شکور و...

بخش دوم:

فصل اول: معنای لغوی و مشتقات واژه‌ی کفر، وجوه کفر در قرآن و....

فصل دوم: کافر کیست؟، اطلاق کافر در قرآن، کفر بعد از ایمان و....

فصل سوم: اوصاف کفار در قرآن، تشبیهات قرآن از کفار و...

فصل چهارم: ضررهای کفر در دنیا و آخرت، مجازات کفار در دنیا و آخرت، سرانجام

کفران نعمت و...

فصل پنجم: منع قرآن از نماز خواندن و ایستادن بر سر قبر کفار، سرانجام کفار و...

جلوه‌ی آیات در ادعیه و زیارات

پیروی، درالنجف، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی فسا.

استاد راهنما: همای، عباس. ۱۳۷۹.

نگارنده این پایان‌نامه را در سه بخش تنظیم و تدوین کرده است که در بخش اول آن به

بررسی معنای لغوی و اصطلاحی دعا و همچنین اهمّیت نیایش از نظر قرآن کریم

پرداخته است، و بخش دوم آن را طی دو فصل به بررسی عناوینی پرداخته که عبارت

است از:

فصل اول: برخی آیات قرآن که در خصوص دعا یا دستور و توصیه و تشویق به آن

می‌باشد.

فصل دوم: برخی آیات قرآن که بیانگر بعضی از جملات دعایی انبیاء و اولیاء الهی

می‌باشند.

نگارنده بخش سوم را در دو فصل تنظیم کرده است که فصل اول آن را به بررسی

دعای ابوحمزه ثمالی پرداخته و فصل دوم را به بررسی و تجزیه و تحلیل زیارت جامعه

کبیره اختصاص داده است.

مخاطبین قرآن

موسوی، سید عادل، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی
فسا، استاد راهنما: جعفری، سید محمد مهدی، ۱۳۷۹.

نویسنده‌ی پایان‌نامه موضوع مخاطبین قرآن کریم را طی یک مقدمه و سه بخش به
تجزیه و تحلیل پرداخته است. در مقدمه، ضرورت شناخت قرآن و ابزار لازم آن بیان
شده است.

بخش اول: زبان قرآن و شیوه‌ی متکلم را در به کارگیری از مفاهیم و همچنین روش و
مقدمات مورد نیاز برای فهم متون دینی پرداخته است، که این بخش در سه فصل تدوین
شده است.

بخش دوم: وجوه مخاطبات. نگارنده در این بخش طی پنج فصل وجوهی که متکلم در
نحوه‌ی سخن، صنف، وضع، حال، تعداد و شأن مخاطبین بوده را مورد بررسی قرار داده
است.

بخش سوم: مخاطبین قرآن. در این بخش که هشت فصل را به خود اختصاص داده
است، انواع مخاطبین قرآن از این جهت که ممکن است عموم مردم، گروه‌های خاص،
اهل ایمان و برگزیدگان الهی (انبیاء) بوده باشند مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

بررسی مشارکت و اشتغال زن از دیدگاه قرآن و حدیث

تهرانی، زهرا، کارشناسی ارشد رشته‌ی علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران - شمال، استاد راهنما: معارف، مجید. ۱۳۸۰.

نگارنده‌ی این پایان‌نامه مطالب خویش را در حوزه‌ی موضوع مورد نظر در پنج فصل
به شرح زیر تدوین کرده است:

فصل اول: مبانی اشتغال و مشارکت زنان از دیدگاه قرآن و حدیث و عقل.

در این فصل نویسنده به دو موضوع اساسی پرداخته است که یکی بررسی تساوی مرد و زن در اصل خلقت و دیگری بررسی یکسان بودن آن دو در هدف خلقت و آفرینش خداوند است.

فصل دوم: مشارکت زنان در عرصه‌ی حیات اجتماعی.

در این فصل موضوع حضور زنان در عرصه‌های سیاسی، نظامی، اجتماعی و فرهنگی مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل سوم: اشتغال اقتصادی زنان در جامعه.

نگارنده ظاهراً با توجه به اهمیت موضوع اشتغال اقتصادی زنان در جامعه، فصل مستقلی را به آن اختصاص داده است و آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است.

فصل چهارم: آداب مشارکت و اشتغال زنان در اجتماع.

این فصل با استناد به آیاتی از قرآن کریم و روایاتی از معصومین علیهم‌السلام آدابی را برای حضور زنان در اجتماع معرفی کرده است.

فصل پنجم: بررسی شبهات نسبت به بعضی از مشاغل.

از جمله شبهاتی که در این فصل مورد بررسی قرار گرفته است عبارتند از: زن و ریاست دولت، مرجعیت زنان از دیدگاه قرآن و روایات، قضاوت زنان.

آیات نازله در نشان اهل بیت علیهم‌السلام و پاسخ به شبهات اهل سنت

احمدی، عذراء، کارشناسی ارشد رشته‌ی علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی تهران - شمال، استاد راهنما: پهلوان، منصور. ۱۳۸۰.

نگارنده، در این پایان‌نامه آیاتی که در سوره‌های مختلف قرآن کریم به نوعی در شأن اهل بیت علیهم‌السلام نازل شده است را مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار داده است و به روایاتی که مؤید انتساب آن آیات و شأن نزولی که در ارتباط با ائمه‌ی معصومین علیهم‌السلام

است اشاره نموده است و نقطه نظرات علما و مفسرین اهل سنت را نیز مورد نقد و بررسی قرار داده است. این بخش از پژوهش در فصل اول پایان‌نامه با عنوان «آیات نازله در شأن اهل بیت (علیهم‌السلام)» آمده است.

در فصل دوم این پایان‌نامه، نگارنده به آیات خاصی که به نوعی اثبات‌کننده ولایت و خلافت بلافصل حضرت علی (علیه‌السلام) است را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و نقطه نظرات مخالفین را مورد نقد و بررسی قرار داده است. آیات بررسی شده در این فصل با عناوین زیر می‌باشد:

آیه‌ی ایثار، مباحله، اولی الامر، اکمال دین، ولایت، تبلیغ، تطهیر، مودت، اطعام و کوثر.

جهاد در قرآن

مسگری، مهین، کارشناسی ارشد رشته علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران - شمال. استاد راهنما: تاجری‌نسب، غلامحسین. ۱۳۷۹.

نگارنده، پایان‌نامه‌ی خویش را در راستای تجزیه و تحلیل موضوع مورد نظر به هشت فصل به شرح زیر تقسیم‌بندی کرده و موضوع هر فصل را با مستندات از قرآن کریم شرح و تفصیل داده است: گاه‌علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

فصل اول: جهاد و دیدگاه‌ها

فصل دوم: حکمت و جوب و تشریح جهاد

فصل سوم: اهداف جهاد

فصل چهارم: سیر تحوّل آیات جهاد در قرآن کریم

فصل پنجم: جهاد اسلامی در چه زمانی تشریح شد؟ (جهاد اسلامی از دیدگاه سور

مدنی)

فصل ششم: اقسام جهاد: جهاد اکبر، جهاد اصغر، جهاد دفاعی، جهاد ابتدائی،

جهاد آزادیبخش

فصل هفتم: تأملی چند پیرامون مسائل جهاد نظیر: عوامل پیروزی و شکست، امدادهای غیبی در جنگ، هجرت و جهاد و برخی از قوانین جنگ.
فصل هشتم: اهمّیت و فضیلت جهاد اصغر از دیدگاه روایات.

درس‌های اخلاقی سوره‌ی حجرات

روحانی، لیلا سادات، کارشناسی ارشد رشته‌ی علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران - شمال. استاد راهنما: باستانی، علی اصغر. ۱۳۷۸.
نگارنده‌ی این پایان‌نامه مباحث و درس‌های اخلاقی که به نظر ایشان سوره‌ی حجرات در برگیرنده‌ی آن است را طی ۱۳ عنوان و درس به شرح زیر بیان کرده و در محدوده‌ی هر درس به تجزیه و تحلیل و بیان دیدگاه‌ها و نقطه نظرات پرداخته است:

فصل اول: آداب صحبت

فصل دوم: صبر و شکیبایی

فصل سوم: فسق

فصل چهارم: اصلاح بین مردم

فصل پنجم: انس و برادری

فصل ششم: سخریه و استهزاء

فصل هفتم: عیب جویی

فصل هشتم: دشنام و بدزبانی

فصل نهم: ظن

فصل دهم: غیبت

فصل یازدهم: تقوی

فصل دوازدهم: جهاد

فصل سیزدهم: اسلام و ایمان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

جدل و احتجاج در قرآن کریم

قاضی کرباسی، افسانه، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران- شمال. استاد راهنما: آیت‌الله‌زاده شیرازی، سیدمرتضی. ۱۳۷۸.

نگارنده‌ی پایان‌نامه آن را در شش بخش که برخی از بخش‌ها به فصل‌هایی تقسیم شده‌اند، تدوین نموده است که خلاصه و عناوین کلی موضوعات بررسی شده در هر بخش و فصل به شرح زیر می‌باشد:

بخش اول: به بیان مباحث کلی موضوع از جمله معنای لغوی و اصطلاحی جدل و احتجاج پرداخته است.

بخش دوم: موضوع مجادله را از دیدگاه اسلام مورد بررسی قرار داده است.

بخش سوم: احتجاجات در قرآن کریم.

فصل اول: اولین احتجاج در عالم وجود.

فصل دوم: احتجاج قرآن پیرامون مسأله‌ی توحید.

فصل سوم: احتجاج قرآن پیرامون مسأله‌ی معاد.

بخش چهارم: احتجاجات و جدال انبیاء در قرآن

فصل اول: احتجاجات حضرت نوح علیه السلام

فصل دوم: احتجاجات حضرت ابراهیم علیه السلام

فصل سوم: احتجاجات حضرت موسی علیه السلام

بخش پنجم: احتجاجات حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله

بخش ششم: احتجاجات ائمه‌ی معصومین علیهم السلام

تأثیر قرآن بر پیدایش علوم لغوی و ادبی عرب تا پایان قرن سوم

فرهاد، فهیمه، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی تهران-

شمال. استاد راهنما: فرزانه، سیدبابک. ۱۳۷۸.

این پایان‌نامه در چهار فصل تدوین شده است که نگارنده‌ی آن در چکیده‌ی مطالب این‌گونه نوشته است: «این رساله، نگاهی است گذرا بر علوم ادبی عرب که در خلال سده‌های نخستین پس از ظهور اسلام و در سایه‌ی آن پدید آمدند، پژوهش‌های عربی به طور کلی با انگیزه‌ی واحد که همانا قرآن کریم است شکل گرفتند و دانش‌هایی چون تفسیر، لغت، صرف و نحو، بلاغت، حدیث، فقه، قرائات، فلسفه، کلام، منطق و معانی نشأت گرفته از قرآند...»

نگارنده با همین دیدگاه در فصل اول پایان‌نامه‌ی خویش مباحثی چون تاریخچه‌ی زبان و خط عربی، تأثیر اسلام و قرآن در زبان عربی، فصاحت و بلاغت در زبان عربی، پیدایش نحو و واضح آن و... را مورد بررسی قرار داده است. و در فصل دوم آمیختگی پژوهش‌های لغوی، تألیف‌های آمیخته در کتاب‌های معانی القرآن، مجاز القرآن و تأویل مشکل القرآن و... را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است. فصل سوم، به بررسی موضوعاتی نظیر: تألیفات لغوی مستقل، کتاب‌های غریب، کتاب‌های لغت، کتاب‌های امثال، کتاب‌های اصوات و... اختصاص یافته است و در نهایت در فصل چهارم نگارنده به بررسی معجمات لغوی، معجمات عربی، معجمات الالفاظ، معجمات معانی و... پرداخته است.

انبیاء، و روش‌های رسالتی آن‌ها در قرآن

احمدی لشکناری، فاطمه، کارشناسی ارشد، علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران-شمال، استاد راهنما: همای، عباس، ۱۳۸۰.

این پایان‌نامه در سه فصل تنظیم شده که هر فصل آن به بخش‌هایی تقسیم شده است. نگارنده فصل اول را به بررسی کلیاتی در باب مفاهیم اولیّه‌ی موضوع تحقیق پرداخته است و مطالب این فصل را در سه بخش به شرح زیر تدوین کرده است.

بخش اول: معنای لغوی و اصطلاحی امام، رسول، نبی و ولی.

بخش دوم: کاربرد امام، رسول، نبی و ولی در قرآن.

بخش سوم: روایات.

فصل دوم این پایان‌نامه با عنوان مباحثی در باب تقسیم‌بندی انبیاء و بررسی شیوه‌های رسالتی آن‌ها در دو بخش زیر تدوین شده است.

بخش اول: تقسیم‌بندی انبیاء

بخش دوم: روش‌های رسالتی انبیاء

نگارنده فصل سوم آن را با عنوان روش‌های برخی از انبیاء در اجرای رسالت الهی آورده است که در این فصل روش چهار پیامبر الهی را در چهار بخش تنظیم کرده است:

بخش اول: حضرت نوح علیه السلام

بخش دوم: حضرت ابراهیم علیه السلام

بخش سوم: حضرت موسی علیه السلام

بخش چهارم: حضرت عیسی علیه السلام

احوال منافقین در قرآن

بمانی، طاهره، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران-شمال. استاد راهنما: حقانی زنجانی، حسین. ۱۳۷۹.

نگارنده در این پایان‌نامه که در نه فصل تنظیم شده است به بررسی و تجزیه و تحلیل موضوع مذکور پرداخته است. عناوین هر یک از فصل‌های نه‌گانه‌ی پایان‌نامه به شرح زیر می‌باشد:

فصل اول: تعریف نفاق و منافق

فصل دوم: پیدایش نفاق از دیدگاه تاریخی

فصل سوم: نفاق و منافق از دیدگاه قرآن

فصل چهارم: خصوصیات منافقین طبق آیات قرآن

فصل پنجم: عکس‌العمل منافقین در برابر پیامبر ﷺ و مسلمین

فصل ششم: تاکتیک حزب نفاق در جنگ و غیر جنگ

فصل هفتم: اهداف کلی منافقین

فصل هشتم: راه‌های مقابله با خطر منافقان از دیدگاه قرآن

فصل نهم: عاقبت منافقین از دیدگاه قرآن

میثاق در قرآن

خرمى شاد، الهه، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی تهران-شمال. استاد راهنما: باستانی، علی اصغر. ۱۳۷۸.

آن‌گونه که نگارنده‌ی پایان‌نامه در قسمت چکیده‌ی آن نوشته‌اند؛ در این رساله سعی شده است وفای به عهد و عهدشکنی از دیدگاه شارع مقدس و ائمه‌ی معصومین علیهم‌السلام با زبانی ساده و روان مورد بحث قرار گیرد.

این پایان‌نامه در شش بخش که هر بخش آن در برگیرنده فصل‌هایی است به شرح زیر تنظیم شده است:

بخش اول: واژه‌شناسی

فصل اول: معنی و مفهوم میثاق

فصل دوم: لغات مشابه میثاق

فصل سوم: ماهیت میثاق و عهد

فصل چهارم: کاربرد واژه‌ی میثاق در قرآن

بخش دوم: عهد و میثاق پروردگار با انسان

فصل اول: میثاق پروردگار در قالب فطریات

فصل دوم: میثاق پروردگار با انسان در عالم ذر

فصل سوم: میثاق پروردگار با انبیاء علیهم السلام در عالم ذر

فصل چهارم: پیمان پروردگار با علما

بخش سوم: عهد و میثاق پروردگار با امت ها

فصل اول: پیمان امت ها

فصل دوم: پیمان بنی اسرائیل

فصل سوم: پیمان با مسیحیان

بخش چهارم: قرآن و پیمان های پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله

در این بخش به تشریح پیمان هایی مثل: پیمان عقبه، حدیبیه، بیعت، رضوان و...

پرداخته است.

بخش پنجم: قرآن و وفای به عهد و پیمان

فصل اول: لزوم و اهمیّت وفای به عهد و پیمان

فصل دوم: آثار وفای به عهد

فصل سوم: ثمرات وفای به عهد

فصل چهارم: مصادیق وفای به عهد

بخش ششم: قرآن و پیمان شکنی

فصل اول: نهی و سرزنش پیمان شکنان

فصل دوم: عوامل پیمان شکنی

فصل سوم: کیفر عهد شکنی

فصل چهارم: موارد نقص پیمان در قرآن

مبانی قرآنی قیام حضرت امام حسین علیه السلام

یزدی، عصمت، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران-شمال. استاد راهنما: پهلوان، منصور. ۱۳۷۹.

عناوینی که در این پایان‌نامه مورد بحث و بررسی قرار گرفته است به شرح زیر می‌باشد:

- استنکاف از بیعت با یزید

فصل اول: مبانی قرآنی بیعت

فصل دوم: بیعت در کلام معصومین علیهم السلام

فصل سوم: امتناع امام حسین علیه السلام از بیعت با یزید

- آزادی و آزادگی

فصل اول: مبانی قرآنی آزادی

فصل دوم: مبانی روایی آزادگی

فصل سوم: آزادگی امام حسین علیه السلام

- پاسداری از سنت و مبارزه با بدعت

فصل اول: مبانی قرآنی سنت

فصل دوم: مبانی روایی سنت و بدعت

فصل سوم: امام حسین علیه السلام و احیای سنت و مبارزه با بدعت‌ها

- پیروی از سیره‌ی رسول الله صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام

فصل اول: سیره‌ی پیامبر کامل‌ترین الگو

فصل دوم: سیره‌ی امام علی علیه السلام

فصل سوم: تجلی سیره‌ی رسول خدا صلی الله علیه و آله و امام علی علیه السلام در بیان و رفتار

امام حسین علیه السلام

- امر به معروف و نهی از منکر

فصل اول: مبانی قرآنی امر به معروف و نهی از منکر

فصل دوم: مبانی روایی امر به معروف و نهی از منکر

فصل سوم: امر به معروف و نهی از منکر از دیدگاه امام حسین علیه السلام

- قیام امام حسین علیه السلام، جهاد ابتدایی یا مقاومت و دفاع

فصل اول: مبانی قرآنی جهاد

فصل دوم: جهاد در کلام معصومین علیهم السلام

فصل سوم: ماهیت قرآنی جهاد امام حسین علیه السلام

- پاسداری از عزّت و نفی ذلّت

فصل اول: مبانی قرآنی عزّت

فصل دوم: عزّت در کلام معصومین علیهم السلام

فصل سوم: امام حسین علیه السلام در اوج عزّت و سرفرازی

- اقامه‌ی عدل

فصل اول: مبانی قسط و عدالت در قرآن کریم

فصل دوم: مبانی روایی عدالت

فصل سوم: عدالت و قیام امام حسین علیه السلام

شیوه‌ی تبلیغ و احتجاج در قرآن

کاشانی وحید، فاطمه، کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث، دانشگاه آزاد اسلامی

تهران- شمال. استاد راهنما: تاجری‌نسب، غلامحسین. ۱۳۷۹.

با توجه به موضوع پایان‌نامه که از دو بخش شیوه‌ی تبلیغ و شیوه‌ی احتجاج در قرآن

کریم تشکیل شده است، لذا مباحث آن در دو باب و هر باب در فصل‌های مختلف به

شرح زیر تدوین شده است:

باب اول: شیوه‌ی تبلیغ در قرآن

فصل اول: بررسی واژه‌ی تبلیغ

فصل دوم: تبلیغ در اسلام

فصل سوم: ارزش و اهمیت تبلیغ

فصل چهارم: اصول و ویژگی‌های تبلیغ در اسلام

فصل پنجم: مبلغ

فصل ششم: شیوه‌های تبلیغ در قرآن

فصل هفتم: هنر و تبلیغات

باب دوم: شیوه‌ی احتجاج در قرآن

فصل اول: بررسی واژه‌ی احتجاج

فصل دوم: ارزش و اهمیت احتجاج

فصل سوم: احتجاج در قرآن (سیری در آیات احتجاج)

فصل چهارم: احتجاجات خداوند متعال در قرآن کریم

فصل پنجم: احتجاجات انبیاء اولی‌العزم علیهم‌السلام در قرآن کریم

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی